

Dr hab. med. Prof. UZ Magdalena Gibas-Dorna
Instytut Nauk o Zdrowiu,
Katedra Anatomii i Histologii
Uniwersytet Zielonogórski
65-046 Zielona Góra, ul. Zyty 28
m.gibas-dorna@inz.uz.zgora.pl
www.cm.uz.zgora.pl

Zielona Góra, dn. 20 kwietnia 2026r

RECENZJA

**Rozprawy doktorskiej na stopień doktora nauk biologicznych
w dyscyplinie nauki biologiczne
mgr Jakuba Bienia**

pt. „Rola peptydu MOTS-c w funkcjonowaniu endokrynej części trzustki”

wykonanej pod kierunkiem naukowym promotora
Dr hab. Macieja Sasska

w Katedrze Fizjologii i Biochemii Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

Podstawę formalną sporządzenia recenzji stanowi pismo Dziekana Medycyny Weterynaryjnej i Nauk o Zwierzętach Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, prof. dr hab. Małgorzaty Szumacher, w którym Pani Dziekan informuje o powołaniu mnie w dniu 6 marca 2026r przez Radę Naukową Dyscypliny *Nauki Biologiczne* na recenzenta w przewodzie doktorskim Pana mgr Jakuba Bienia.

Podstawy prawne stanowią przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora, doktora habilitowanego oraz tytułu profesora (Dz.U. 2018 poz. 1668).

Ocena strony formalnej

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr Jakuba Bienia stanowi zbiór dwóch powiązanych tematycznie publikacji naukowych o charakterze oryginalnym, o łącznej punktacji MNiSW wynoszącej 200 oraz łącznym wskaźniku oddziaływania IF równym 4,2. Prace te zostały opublikowane w latach 2024–2025 w ramach realizacji projektu badawczego Sonata 14 nr 2018/31/D/NZ4/01121,

kierowanego przez promotora niniejszej dysertacji, Dr hab. Macieja Sasska. Są to opracowania współautorskie, w których Pan mgr Jakub Bień jest pierwszym autorem.

Na dorobek publikacyjny Doktoranta składają się ponadto cztery prace oryginalne, w tym trzy w wysoko punktowanych czasopismach międzynarodowych oraz jedna w czasopiśmie krajowym, a także jeden komunikat zjazdowy. Wykaz publikacji nie został załączony do rozprawy, jednak jest dostępny w bazie bibliograficznej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Sumaryczny współczynnik oddziaływania IF publikacji spoza cyklu wynosi 13,865, a punktacja MNiSW 400.

Powyższe dane bibliometryczne oraz charakter dorobku publikacyjnego wskazują, że aktywność naukowa Doktoranta na wczesnym etapie kariery cechuje się wyraźnym zaangażowaniem badawczym oraz dobrze ukierunkowanym i perspektywicznym rozwojem naukowym.

Rozprawa doktorska została przygotowana w formie opracowanego maszynopisu liczącego 60 stron i obejmuje następujące części: wykaz skrótów, streszczenie w języku polskim i angielskim, wstęp, hipotezy i cele badań, materiał i metody, wyniki badań, dyskusja, spis literatury, spis tabel i rycin.

Wstęp rozprawy opracowano logicznie i spójnie, przechodząc od zagadnień ogólnych biologii komórkowej do szczegółowej charakterystyki problematyki badawczej. Autor w sposób uporządkowany przedstawia aktualny stan wiedzy dotyczący mitochondrialnie kodowanych peptydów, ze szczególnym uwzględnieniem MOTS-c, a następnie w sposób płynny i logicznie spójny formułuje hipotezy badawcze oraz cele pracy odnoszące się do wpływu tego peptydu na funkcjonowanie komórek α i β trzustki, z wykorzystaniem linii komórkowych α TC-1 i INS-1E oraz izolowanych wysp trzustkowych pochodzących od szczura wędrownego i świnii domowej.

Po sformułowaniu głównej hipotezy badawczej oraz celu głównego, Autor dokonuje ich uszczegółowienia, dzieląc hipotezy i cele szczegółowe na dwa wyraźnie wyodrębnione obszary odpowiadające zastosowanym modelom eksperymentalnym. W konsekwencji przedstawiono po cztery hipotezy oraz odpowiadające im cele szczegółowe dla każdego z dwóch zaplanowanych eksperymentów, ujętych w odrębnie opublikowanych manuskryptach.

Przyjęta struktura hipotez i celów cechuje się wysokim stopniem przejrzystości, logiczną konsekwencją oraz bardzo dobrą integracją z wielomodelowym charakterem badań, co świadczy o dojrzałej i metodycznie uporządkowanej konstrukcji eksperymentalnej pracy, opartej na spójnym i świadomie zaplanowanym schemacie realizacji założeń badawczych.

W następnym rozdziale opisano materiał i metody, które zostały prawidłowo dobrane. Na szczególną uwagę zasługuje bardzo precyzyjny i szczegółowy opis metodyki, ściśle powiązany z celami pracy, co zapewnia wysoką powtarzalność eksperymentów oraz umożliwia ich niezależną weryfikację i odtworzenie wyników. Zastosowane metody statystyczne zostały dobrane właściwie do charakteru analizowanych danych, co zwiększa wiarygodność uzyskanych wyników.

Po przedstawieniu metodyki Doktorant sprawozdaje uzyskane wyniki badań i przedstawia obszerną dyskusję, która odnosi się do obu części eksperymentalnych i w sposób kompleksowy integruje uzyskane rezultaty z aktualnym stanem wiedzy, wskazując zarówno ich znaczenie poznawcze, jak i możliwe kierunki dalszych badań. Analiza jest spójna, logicznie uporządkowana oraz krytyczna, z uwzględnieniem ograniczeń zastosowanych modeli badawczych. Wnioski końcowe nie zostały w sposób jednoznaczny i wyodrębniony przedstawione w maszynopisie. Należy jednak podkreślić, że w streszczeniu oraz w dyskusji opublikowanych prac zawarto właściwą interpretację uzyskanych wyników, co potwierdza umiejętność trafnego wnioskowania przez Doktoranta.

W cytacjach Autor zastosował powszechnie przyjęty system vancouverki z referencjami nawiasowymi, powołując się na 41 pozycji, z których ponad 60% zostało opublikowanych w okresie ostatnich dziesięciu lat. Przywołane publikacje zostały właściwie zacytowane. W niektórych pozycjach widoczne są niewielkie rozbieżności w sposobie formatowania opisów bibliograficznych (m.in. różnice w interpunkcji oraz prezentacji danych autorów i tytułów). Niespójności te mają charakter wyłącznie redakcyjny i nie wpływają na poprawność identyfikacji źródeł ani na ogólną wartość merytoryczną pracy.

Do rozprawy załączono również kopie artykułów wchodzących w skład cyklu publikacji powiązanych tematycznie, a także oświadczenia Doktoranta i współautorów, w których szczegółowo przedstawiono ich wkład w realizację badań oraz przygotowanie publikacji. Nie określono jednak procentowego udziału poszczególnych osób. Kwestia ta może zostać doprecyzowana przez Doktoranta w trakcie obrony publicznej i nie wpływa na wysoką ocenę merytoryczną dysertacji, zwłaszcza że przedstawione opisy pozwalają wnioskować o właściwym podziale ról oraz wiodącej roli Doktoranta w realizacji badań.

Podsumowując, zaprezentowana rozprawa doktorska wraz z załączonymi kopiami manuskryptów składających się na cykl publikacji spełnia wymagania formalne stawiane rozprawom doktorskim. W pracy stwierdzono jedynie pojedyncze uchybienia o charakterze dokumentacyjnym oraz drobne niespójności redakcyjne, które nie wpływają na kompletność rozprawy ani nie obniżają jej ogólnie wysokiego poziomu przygotowania.

Ocena merytoryczna pracy

W przedstawionej rozprawie doktorskiej podjęto istotne i aktualne zagadnienia dotyczące funkcjonowania wysp trzustkowych oraz nowo opisanego peptydu MOTS-c, którego rola w regulacji homeostazy energetycznej organizmu w kontekście endokrynnej części trzustki stanowiła centralny przedmiot badań Doktoranta. Praca oparta została na jasno sformułowanej hipotezie badawczej, która została konsekwentnie rozwinięta i zweryfikowana w oparciu o wieloetapową i wielomodelową strategię eksperymentalną, obejmującą zarówno analizy *in vitro*, jak i *ex vivo*.

Na szczególne uznanie zasługuje szeroki i komplementarny zakres zastosowanych modeli badawczych, obejmujący linie komórkowe α TC-1 oraz INS-1E, a także izolowane wyspy trzustkowe szczura wędrownego i świni domowej. Taki układ eksperymentalny pozwolił na wielopoziomą analizę działania MOTS-c, tj. od modeli komórkowych o kontrolowanych warunkach hodowli (z uwzględnieniem m.in. zmiennego stężenia glukozy i lipidów), po bardziej złożone modele tkankowe, odzwierciedlające fizjologiczne środowisko endokrynej części trzustki.

Istotnym elementem pracy jest również zastosowanie zróżnicowanych warunków eksperymentalnych, w tym modulacji stężenia glukozy, wolnych kwasów tłuszczowych oraz hormonów trzustkowych, co umożliwiło ocenę działania MOTS-c w warunkach zbliżonych do fizjologicznych oraz w warunkach stresu metabolicznego. Uzupełnieniem analiz były testy funkcjonalne obejmujące m.in. ocenę sekrecji hormonów, żywotności i proliferacji komórek, a także ekspresji wybranych genów i białek.

Uzyskane dane wskazują na istotny udział MOTS-c w regulacji funkcji komórek endokrynych trzustki, w tym w zakresie sekrecji i ekspresji insuliny oraz glukagonu, a także jego zależność od warunków metabolicznych, takich jak stężenie glukozy i wolnych kwasów tłuszczowych. Warto podkreślić, że przeprowadzone analizy ujawniły zarówno spójność obserwowanych efektów pomiędzy modelami komórkowymi i tkankowymi, jak i różnice gatunkowe w odpowiedzi na MOTS-c, co stanowi istotny element interpretacyjny pracy i poszerza wiedzę na temat jego potencjalnie zróżnicowanego działania biologicznego.

Ważnym osiągnięciem pracy jest także wykazanie wzajemnych zależności pomiędzy MOTS-c a hormonami trzustkowymi w układzie sprzężeń zwrotnych, co wnosi nowe elementy do aktualnego stanu wiedzy dotyczącego regulacji metabolizmu glukozy. Dodatkowo wyniki dotyczące wpływu MOTS-c na przeżywalność komórek oraz parametry funkcjonalne wysp trzustkowych wskazują na jego potencjalne działanie o charakterze protekcyjnym.

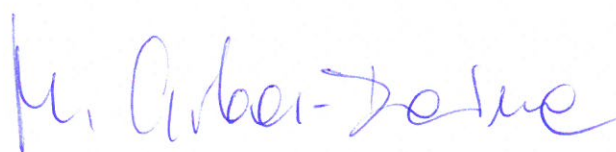
Na uwagę zasługuje również zastosowanie modelu świni domowej, które znacząco zwiększa wartość translacyjną uzyskanych wyników, ze względu na bliskie podobieństwo anatomiczne i fizjologiczne tego gatunku do człowieka, w szczególności w zakresie budowy i funkcji trzustki.

W podsumowaniu:

Całość rozprawy cechuje wysoki poziom merytoryczny, spójność koncepcji badawczej oraz konsekwencja w realizacji przyjętych założeń eksperymentalnych. Praca stanowi dojrzałe osiągnięcie naukowe, łączące dobrze zaprojektowaną strategię badawczą z wartościową interpretacją uzyskanych wyników, obejmującą zarówno modele komórkowe, jak i bardziej złożone modele tkankowe. Uwzględniając zakres przeprowadzonych badań, ich wieloetapowy i wielomodelowy charakter, a także uzyskane wyniki o istotnym znaczeniu poznawczym i potencjale translacyjnym,

rozprawa w pełni spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim w postępowaniu o nadanie stopnia doktora, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z późn. zm.).

Wnoszę do Wysokiej Rady Naukowej Dyscypliny *Nauki Biologiczne* Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu o dopuszczenie Kandydata do dalszych etapów postępowania doktorskiego. Ponadto wnioskuję o wyróżnienie przedstawionej dysertacji ze względu na jej bardzo wysoki poziom merytoryczny oraz znaczącą wartość poznawczą i aplikacyjną.

Dr hab. med. Prof. UZ Magdalena Gibas-Dorna

